

טקס האזכרה השנתי לזכר יהודי קובל, מצ'יוב והסביבה

19.8.2018 - ח' אלול תשע"ח

פתיחה:

לפני תחילת האזכרה, קצת דיווחים על פעילות הארגון בשנה החולפת.

קבוצת הפעילים :

יקי אנוך – יו"ר הארגון, ניהול כספים, קשרי חוץ
יהורם וולק – תורם מנסיונו בכל תחום, סיורים, קשרים עם ארגוני שואה וכדומה
יוסי רובינשטיין – ניהול כספים, מייצג את מצ'יוב
ענת פרלמוטר שבו – אחראית מידע וארכיון, קשרי חוץ וסיורים לקובל
שבי שגיב – אדריכלית המצבה המתוכננת בקובל
שירה רשף – מנהלת האתר והפייסבוק, מעצבת
מלי ורוזלובסקי – קשר עם ארגון ווהלין ובית ווהלין, מנחת אירועים
סימה שיכמן – מתאמת הקשר עם הרשויות בקובל לצורך טיפול בשברי המצבות, הקמת אנדרטה ותחזוקת האנדרטה בבכובה.

בשנה שעברה קיימנו אזכרה בשיתוף עם יד ושם. האירוע כלל, הסעה לירושלים, סיור במוזיאון יד ושם ואזכרה מכובדת בבית הכנסת במקום. **אפשר להיכנס לאתר האירגון ולראות תמונות וסרטונים מיום זה.**

לאחר האזכרה, המשכנו לפעול במרץ להקמת אנדרטה בעיר קובל, לזכר 1000 הנרצחים ויותר, בעיר עצמה
ב- 25.9.2017 יצאה משלחת מטעם הארגון לפגישה עם ראש עיריית קובל, כדי לדון בהקמת אנדרטה לזכר היהודים שנרצחו ברחבי העיר בתקופת השואה, בגורל שברי המצבות היהודיות ובתחזוקת האתר בבכובה.

פגישה עם ראש עיריית קובל - אולג קינדר

הפגישה נערכה בתאריך 25 ספטמבר 2017 בעיר קובל עם נציגי ועד קובל: יעקב אנוך, צבי רז, יהורם וולק וסימה שיכמן- שתפקידה היה גם לתרגם מאוקראינית לעברית. מסרנו לידי ראש העיר את מכתב ההסמכה שלנו החתום ע"י יאיר אפל, יו"ר האגוד העולמי של יהדות ווהלין, שקובל היא חלק ממנה.
לפגישה הגיעו (לאחר הסכמה מוקדמת של ראש העיר) גם מר סרגיי שברדובסקי, עוזרתו ומתרגמת מאוקראינית לאנגלית. הם נציגים רשמיים של קהילת יהודי לוצק (הפרוגרסיבית).
צילומי הפגישה תועדו ע"י יהורם וולק וצלמת העירייה.
השיחה התרכזת למעשה בעיקר בנושא אחד: הצבת אנדרטה בבית הקברות היהודי לשעבר שברחוב וולדמירסקה. ראש העיר מסכים להקים אנדרטת הנצחה בבית הקברות היהודי לשעבר, ליד המצבה היחידה הקיימת שם.
סוכם שנעביר לו תרשים של האנדרטה בה אנו מעוניינים.

עקב חילופי דברים וחילוקי דעות בין נציגנו לבין נציגי העיר לוצק, השיחה השתבשה והרוחות התלהטו. הוחלט לסיים את הפגישה עם ראש העיר ולהמשיך ללבן את העניינים עם נציגי לוצק בחדר סמוך. יש לציין לשבח את סבלנותו של ראש העיר בחילוקי הדעות. לסיום ראש העיר סיכם את הפגישה ברוח טובה ואנו הענקנו לו מתנה סימלית שהבאנו מהארץ.

במהלך הביקור, ביקרו חברי המשלחת גם בכל אותם אתרים הקשורים ליהדות קובל.

(1) חיפוש אתרי רצח יהודיים נוספים של יהודי קובל,

בעקבות שמועות שונות שלא נמצאו להן הוכחות

(2) ביקור בבית הכנסת הגדול

הכניסה לתוך בית הכנסת עצמו תחילה נמנעה מהמשלחת. איפשרו כניסה רק לחצר בית הכנסת. לאחר המתנה ולאחר שסיימה התקשרה לראש העיר התאפשרה הכניסה גם לתוך בית הכנסת. ניתנה הבטחה שמקרה כזה לא יקרה שוב ואין צורך להתקשר לראש העיר... בקומה העליונה. אין חדש- בית המלאכה לייצור מעילים ממשיך בפעילותו. בקומת הקרקע, בחלק הקדמי המרכזי של בית הכנסת, התגלתה הכניסה הראשית לאולם תפילת הגברים. כנראה שזו היתה הכניסה המקורית למתפללים. לנשים, לאחר דלת הכניסה המשותפת לבית הכנסת, יש מסדרון והתפצלות לשני הצדדים- עלייה במדרגות לקומה השנייה, לעזרת הנשים.

(3) ביקור בגיא ההשמדה בבכובה

הדרך מהכביש עד אתר ההנצחה מלאה שלוליות בוץ ובחלקו בלתי עבירה לרכב רגיל. נערכה אזכרה קצרה- הדלקת נרות, קריאת "זכור" ו"אל מלא רחמים".

מצב התחזוקה במקום:

האנדרטה הבסיסית שלנו במצב סביר- נדרש שיפוץ קל סביב לבסיס מהבטון. הפיתוח הסביבתי במסגרת הפיילוט, שעשו במרכז היהודי בברלין בשיתוף מכון המחקר בקייב, נראה בחלקו מלא בעשביית פרא. העשבייה בוקעת בין אבני החצץ הגסות שהונחו במקום המשוער של בורות הרצח. נצפו פגמים בחלק מהעבודה שעשו רק לפני כשנתיים באזור 4 הבורות (קורות הבטון המתחמות את החצץ נסדקו) ונדרשת תחזוקה שוטפת של המקום.

(4) שברי המצבות במפעל נטוש, השייך למנהל הקהילה היהודי- פרוגרסיבית בלוצק, התחילו לארגן את שברי המצבות על משטחי עץ בצורה מסודרת. עדיין יש ערמה של מצבות שלא הונחו על משטחי העץ

אתרים נוספים במהלך הסיור

1. סימה ואחיה זוכרים שהיה בית כנסת (הריסות) באזור בו אמור היה להימצא **בית כנסת ע"ש פרזונסקי**. הלכנו עם סימה לאזור, היא לא זיהתה במדויק היכן ניצב היה בית הכנסת באזור הזה.

2. **בית המרחץ** שהיה בהמשך לרחוב שגבל בחלק האחורי של בית הכנסת הגדול (רח' מגיסטרצקה) כבר אינו קיים. כל ההריסות פונו והיום מלא האזור בעשבייה גבוהה.

3. **בית ענטין** נהרס ונבנה במקומו בית מודרני בן 2 קומות.

4. **הבית היהודי** שברחוב קושצ'סקו בשלבי הריסה. אין כבר את קיר הלבנים הקדמי בו הוטבעו מספר מגיני דויד. את הלבנים לוקחים כנראה לבניה מחודשת. מאחורי הלבנים שהוסרו התגלה קיר עץ מסיבי.

. **האודיון-קולנוע אילם**, ששימש גם כבית המשפט (סימטה מרחוב וורשבסקה- מבנה נהדר מלבנים אדומות מימי הצאר, סגור (שימש עד לאחרונה כמרפאה). קרוב לוודאי שיהרס בקרוב. ניצב ברחבה שמסביבה עדיין נראים שאריות בנייה מלפני המלחמה (מתקופת השלטון הצארי).

6. **בשוק היהודי בעיר העתיקה** - אזור הגטו, נבנה לאחר המלחמה בית ספר גדול. סימה מספרת שכשבנו את בית הספר מצאו שם הרבה מטבעות זהב. אביה לא היה מוכן לקנות את המטבעות כיוון שהיה רווי בדם יהודי.

7. **מלון בוטיק חדש ומסעדה משובחת** בקצה הרחוב סנקביצ'ה של פעם- בהמשך גימנסיית קלרה ארליך- מול בית המלאכה לבדק קטרים. במסעדה קובץ צילומים מעניינים מלפני המלחמה

8. **המוזיאון המקומי של קובל**. עדיין אין כמעט התייחסות ליהודים שחיו במקום ולשואה. כנראה אין גם התייחסות ספציפית לפולנים ששלטו בעיר לפני המלחמה. יש כמה צילומים באיכות גרועה שנלקחו מתוך ספר קובל שיצא בארץ. חלק מהצילומים התולים במוזיאון נעשו ע"י צלמים יהודים (גלר, אפשטיין וכו)

עקרונית במוזיאון מוכנים לקבל חומר מישראל. בעתיד הקרוב יוחלט אם גורמי חוץ יממנו את שיקום המוזיאון ואז קל יהיה לשלב את החומר שנעביר למוזיאון.

לאחר חזרתה של המשלחת, נפגשנו עוד כמה פעמים לדון בהמשך ההליכים, נוכח המצב הקשה באוקראינה.

שבי בנתה סקיצה של האנדרטה שאושרה ע"י כולנו.

בחודש מאי השנה, התקיימה נסיעה נוספת של יקי וסימה לקובל, כדי לבדוק את המצב בשטח ולהיפגש עם בעלי מקצוע להקמת האנדרטה, תחזוקה בבכובה וטיפול בשברי המצבות.

לאחר חזרתם החלטנו על גודל סופי של האנדרטה המקובל גם על ראש העיר. המיקום הוא זה שהציע ראש העיר בתחילה שהוא בהחלט מקום טוב ובולט.

נכון לעכשיו יש עצירה בפעילות להקמת האנדרטה בשל המצב הקשה באוקראינה, ונדליזם וכדומה.

אבל מתוכננות עוד פגישות שלנו בנושא. המילה האחרונה עדיין לא נאמרה.

הטכס

נפטרו השנה

צבי (אשקה) גרינבלט ז"ל

הלך לעולמו ב- 7.1.2018 והוא כבן 99 שנה

ברח לתוככי רוסיה וניצל. נישא שם לריבה לבית ביילין, בשנת 1945 ערך אזכרת יחיד באתר ההריגה בבכובה

היה פעיל נאמן שנים רבות בארגון מיום ייסודו

אברהם (אברשה) וינשטיין ז"ל

הלך לעולמו ב-5.12.2017 בגיל 85.

שרד את תלאות השואה כנער. ב-1947 עלה ארצה לקיבוץ רמת הכובש.

לאחר שנה עבר ל- גבעת השלושה שם פגש את שרה חייט ונישא לה.

שרת בצה"ל והשתחרר בדרגת רס"ן. בשנותיו האחרונות היה מתנדב מסור ב"יד שרה"

פרידה וינשטיין לבית טלהויט ז"ל

הלכה לעולמה ב-7.11.2017

בעלה - אשר וינשטיין מקוסטופול. התחתנו בחו"ל ועלו ארצה ב-1948

שרית זיו לבית גוטליב ז"ל

הלכה לעולמה ב-6.3.2018

שרית (שרה), בת יפה לבית ברזניאק מקובל

הדלקת 6 נרות במנורת הקנים, לזכר ששת המליונים

בליווי נגינת חליל ע"י יעל דיין לבית קרמר / מוטיק. ניגון של חסידות רוז'ין מבית אבא.

1 חן אנוך

2 אוגניה פלץ

3 שירי ונפתלי קפשוק

4 ענת פרלמוטר שבו

5 מוטי ברזניק

6 ז'אק ברונשטיין

תפילות

קריאת שני פרקי תהילים – דב אינוך

קריאת "אל מלא רחמים" - יוסי לאופר (רוזמרין)

קריאת – "קדיש יתום" – דב אינוך

76 שנה להכחדתה של קהילת יהודי קובל.

השנה נושא הטקס הוא – "סיפורה של משפחה, הסיפור של כולנו", בעקבות סיפור מרתק של משפחת גרייניץ

מלוצק. אם המשפחה היא סבתא פסיה לבית הינוך מקובל שצאצאיה חן, יקי ויהודית נמצאים אתנו היום.

נקרין לכם סרטון אודות קורות המשפחה שסיפורה דומה לכל אותן משפחות שהתפרקו והתפצלו, חלקן נשארו באירופה והושמדו, חלקן היגרו לארצות אחרות וחלקן עלו ארצה, הרחיבו את משפחותיהם ולקחו חלק בהקמתה ובפיתוחה של מדינת ישראל.

שיגיא בלשה מספר

שיגיא בלשה למשפחת גריניץ מלוצק ומשפחת אנוך מקובל, יוצר הסרטון, סיפר על השתלשלות האירועים המדהימה, שהביאה ליצירת הסרטון ועל הקשר של משפחת גריניץ מלוצק למשפחת אנוך מקובל שאחת מבנותיה היתה בין אחרוני היהודים שנרצחו בקובל לאחר שנכלאו בבית הכנסת הגדול. שם, על קיר בית הכנסת כתבה בפולנית את מילותיה האחרונות ב- 31.8.1942 - "רוזה הינוך מתה באופן טראגי, נאבקתי, רציתי לחיות. אבל קשה. צר לי על ניוסינקה שלי. בשבילה עוד רציתי לחיות. רציתי עוד לראותה, חבל"

הקרנת הסרטון

הענקת תעודות הוקרה

צבי רז

הוקרה הערכה ותודה על עשרות שנים של פעילות התנדבותית מסורה ונאמנה, תוך שמירת קשר עם יוצאי קובל בני כל הדורות. איסוף חומרים יסודי, חקר, תיעוד, שימור, השקעה אין סופית, ללא ליאות למען הנצחת הזיכרון של יהדות קובל והסביבה.

סימה שיכמן

הוקרה הערכה ותודה על שנים רבות של פעילות התנדבותית למען זיכרון יהודי קובל בהיותך אשת הקשר בין הארגון לרשויות בקובל, בכל הקשור לאנדרטאות, מצבות וסיורים בעיר.

צבי וסימה לא נכחו באזכרה. צבי מסיבות אישיות וסימה עדיין בקובל. התעודות ימסרו להם באופן אישי.

שירת התקווה

הדלקת נרות אישיים